

Bedrijvenpark Twente 412
7602 KM Almelo

Huismanstraat 6
6851 GT Huissen

T 074 – 202 02 58
M 06 – 11 56 13 37
algemeen@grasadvies.nl
www.grasadvies.nl

Rapportage aanvullend onderzoek huismus Wet natuurbescherming

Dovenetel Apeldoorn

Opdrachtgever: De Woonmensen
Projectcode: DWM00118
Project: Huismusonderzoek Dovenetel Apeldoorn
Datum: 24-08-2018
Status: Definitief
Auteur: A.S.J. van Proosdij
Gecontroleerd: J.W. Boon

Colofon

Opdracht

Rapportage betreft aanvullend onderzoek huismussen conform de Wet natuurbescherming.

Opdrachtgever

De Woonmensen
Postbus 831
7301 BB Apeldoorn

Uw kenmerk:
Contactpersoon:
Tel:
Email:

DWM00118 Huismusonderzoek Dovenetel Apeldoorn

De heer D. Janssen / de heer M. de Boer

06-46230237 / 06-30987442

d.janssen@woonmensen.nl / martijndeboer@onshuisapeldoorn.nl

Opdrachtnemer

GRAS Advies
Huismanstraat 6
6851 GT Huissen

Ons kenmerk:
Datum:
Versie:
Contactpersoon:

Bedrijvenpark Twente 412

7602 KM Almelo

DWM00118 Huismusonderzoek Dovenetel Apeldoorn

24-08-2018

Definitief

de heer A.S.J. van Proosdij

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Uitgangspunten	5
1.3 Projectgebied	5
2. Werkwijze	6
3. Resultaten	7
3.1 Nestlocaties	7
3.2 Foerageergebied	8
4. Conclusies en advies	8
5. Bronnen	9
6. Woordenlijst	10
Bijlage 1 Luchtfoto inclusief projectgrenzen	11
Bijlage 2 Plattegrond nieuwe situatie	12
Bijlage 3 Wet natuurbescherming	13
Bijlage 4 Stappenplan Ministerie van Economische Zaken	16
Bijlage 5 Plattegrond met waarnemingen	17

Apeldoorn, provincie Gelderland, Nederland

1. Inleiding

1.1 Inleiding

Het projectgebied Dovenetel bevindt zich in Apeldoorn. Het terrein is momenteel in gebruik als woonwijk. Verspreid tussen overige woningen bevinden zich 43 woningen met puntdak. De eigenaar, Woonstichting De Woonmensen, is voornemens om deze woningen te slopen en op deze locatie 52 nieuwe woningen te realiseren.

Bij dergelijke ruimtelijke ingrepen dient rekening gehouden te worden met beschermde gebieden en met beschermde plant- en diersoorten. De Wet natuurbescherming omvat de regelgeving betreffende deze soorten en gebieden. De Wet natuurbescherming is van kracht sinds januari 2017 en vervangt de drie oude wetten: 'de Natuurbeschermingswet 1998', 'de Boswet' en 'de Flora- en Faunawet'. Doelstelling van de Wet natuurbescherming is bescherming van de biodiversiteit, decentralisatie verantwoordelijkheden en vereenvoudiging van regelgeving.

Uit de resultaten van het verkennend onderzoek (quickscan) flora & fauna (van Proosdij, 2018) is geconcludeerd dat in het projectgebied mogelijk huismussen voorkomen. Op basis hiervan is besloten nader onderzoek naar deze soortgroep uit te voeren.

Doelstelling rapport

Het doel van dit aanvullend onderzoek is om uitsluitsel te geven over de aanwezigheid en aantallen huismussen in het projectgebied, de mogelijke functies van het projectgebied voor deze soort, de mogelijke effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventuele noodzakelijke vervolgstappen. Dit rapport presenteert de uitkomsten van het aanvullend onderzoek.

GRAS Advies

GRAS Advies voert aanvullende onderzoeken uit volgens de geldende soortprotocollen. De heer A.S.J. van Proosdij en de heer A. Tuitert zijn middels opleiding en ervaring bevoegd voor de verrichte werkzaamheden. Daarnaast is het project uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van GRAS Advies. Het kwaliteit managementsysteem van GRAS Advies is ISO NEN-EN-ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Samenvatting

Nestlocaties

In de omgeving van de te slopen woningen leven ca. 10-15 paartjes huismussen. Deze nestelen in huizen die behouden blijven. De te slopen woningen bevatten geen nestlocaties van huismussen. De voorgenomen werkzaamheden leiden niet tot een verlies van nestlocaties. De waargenomen nestlocaties bevinden zich buiten de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden.

Foerageergebied

De tuinen van de te kappen woningen maken onderdeel uit van een groter foerageergebied dat de gehele Dovenetel en aangrenzende straten omvat. Gezien de ruime aanwezigheid van tuinen en groenstroken die behouden blijven, is er bij de voorgenomen werkzaamheden geen sprake van significant verlies van essentieel foerageergebied.

Wet natuurbescherming

Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is voor uitvoering van de werkzaamheden niet nodig.

Advies

Geadviseerd wordt de huismussen nestkast aan de gevel van Dovenetel 24 tijdig en voor aanvang van de winter te verwijderen.

Zorgplicht

De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar zorgplicht: "De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, als mede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a) voorkomen, b) beperken en c) ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur."

1.2 Uitgangspunten

Als uitgangspunt voor deze rapportage is het gesprek met de heer Dick Janssen van dinsdag 24 april 2018 en met verwijzing naar de offerte van 30 april 2018 met kenmerk 'Offerte DWM00118 Aanvullend onderzoek huismussen en vleermuizen Dovenetel Apeldoorn' en tevens verwijzend naar de email aan Dick Janssen van 19 juni 2018 met kenmerk 'DWM00118 Meerwerk Dovenetel Apeldoorn'.

1.3 Projectgebied

Het projectgebied is gelegen in Apeldoorn (Afb. 1.3.1). Het betreft 43 kleine woningen met een piramidevormig pindak, gelegen aan de Dovenetel in de wijk Sluisoord. Het gebied grenst aan de zuidzijde aan de Zonnedaaw, aan de westzijde aan de Akkerwinde, aan de noordzijde aan de Ereprijs en aan de oostzijde aan de Sluisoordlaan. Het projectgebied is een woonwijk met verschillende typen woningen die elkaar afwisselen: vrijstaande woningen, rijtjeshuizen en de geschakelde lage woningen met pindak die onderwerp van deze inventarisatie zijn (Afb. 1.3.2. en bijlage 1). Op het terrein bevinden zich tevens diverse volwassen bomen, grasveldjes en tuinen met heesters. Langs de Sluisoordlaan ligt een brede ecozone bestaande uit grasveld en een volwassen bomenrij.

Men is voornemens om de bestaande 43 woningen geheel te verwijderen en op deze locatie 52 nieuwe woningen te realiseren. Tevens worden 16 bomen gekapt. De exacte planning van de uitvoering is nog niet bekend.

Afb. 1.3.1. Ligging van het projectgebied (rood kader) in Apeldoorn.

Afb. 1.3.2. Luchtfoto van het projectgebied (binnen het rode kader).

2. Werkwijze

Huismusonderzoek is gebonden aan vaste periodes en vereist meerdere locatieonderzoeken om het aantal huismussen en nestplaatsen in het projectgebied en de specifieke functies van het gebied voor huismussen vast te stellen.

Het Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2017) beveelt aan om gebruik te maken van het Aanwezigheidsprotocol van het Netwerk Groene Bureaus (2017). Het Aanwezigheidsprotocol schrijft voor om tijdens 2 locatieonderzoeken in de periode 1 april – 20 juni te inventariseren op zingende dieren. Tussen de beide bezoeken dient 10 dagen te zitten. Tegelijkertijd schrijft zowel het Kennisdocument Huismus als de Soortenstandaard Huismus (RVO, 2014) voor om ofwel 2 veldbezoeken in de periode 1 april – 15 mei uit te voeren, danwel 4 bezoeken in de periode 10 maart – 20 juni uit te voeren. Tussen elk bezoek dient minimaal 10 dagen tijd te zitten.

De inventarisaties van huismus zijn uitgevoerd door te kijken naar nest-indicatief gedrag zoals de aanwezigheid van zingende mannetjes, bedelende jongen, voedselvluchten of transport van nestmateriaal wat duidt op de aanwezigheid van nesten. Daarnaast is gekeken naar foerageergedrag. Er zijn in totaal 4 locatieonderzoeken uitgevoerd (Tabel 2.1).

Datum	Controleur	Tijdstip	Weersomstandigheden
24-04-2018	A.S.J. van Proosdij	09.00-12.30	15° C, bewolkt, droog na buien, wind ZW, 3 Bft
26-05-2018	A. Tuitert	20.45-21.30	23° C, onbewolkt, wind O, 2 Bft
15-06-2018	A.S.J. van Proosdij	05.15-07.15	13° C, bewolkt, droog, wind O, 1 Bft
29-06-2018	A.S.J. van Proosdij	05.00-07.30	14° C, zonnig, droog, wind N, 1 Bft

Tabel 2.1. Overzicht locatieonderzoeken.

3. Resultaten

3.1 Nestlocaties

Tijdens de locatieonderzoeken zijn in het projectgebied meerdere nestlocaties vastgesteld op basis van waargenomen nest-indicatief gedrag zoals de aanwezigheid van zingende mannetjes of bedelende jongen en in een enkel geval het invliegen van een nestopening (Afb. 3.1.1.). Het gaat in totaal om 10-15 paartjes huismussen. Alle nestlocaties bevinden zich onder dakpannen van huizen langs de Dovenetel en zijstraten (Akkerwinde, Zonedauw) die behouden blijven. In de te slopen woningen zijn geen nestlocaties aangetroffen. Aan de gevel van Dovenetel 24 hangt een huismussen nestkast met 3 kamers (Afb. 3.1.2). Deze waren echter niet in gebruik en er is ook geen huismus in de directe omgeving van deze kas waargenomen. De nest-indicatieve waarnemingen van de 4 locatieonderzoeken staan weergegeven in Bijlage 5. De waargenomen nestlocaties bevinden zich buiten de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden.

Afb. 3.1.1. Huismus bij nestlocatie: onder de dakpannen van Akkerwinde nr. 56.

Afb. 3.1.2. Niet in gebruik zijnde huismussen nestkast met 3 kamers aan de gevel van Dovenetel 24.

3.2 Foerageergebied

Tijdens de locatieonderzoeken is in het projectgebied op meerdere plaatsen foerageergedrag waargenomen. De huismussen gebruikten hierbij enkele struiken als uitvalsbasis. Deze bevinden zich in tuinen van huizen langs de Dovenetel (en aangrenzende Akkerwinde) die behouden blijven, maar ook tuinen van te slopen woningen. In de achtertuin van Dovenetel 114 en 116 staan enkele struiken die door de huismussen gebruikt wordt als beschutting om te foerageren (Afb. 3.2.1. en bijlage 5). Deze te verwijderen beplanting maakt onderdeel uit van een groter foerageergebied dat de gehele Dovenetel en omringende straten (Akkerwinde, Zonnedauw) omvat. Gezien de ruime aanwezigheid van tuinen en groenstroken die behouden blijven, is er door de voorgenomen werkzaamheden geen sprake van significant verlies van essentieel foerageergebied.

Afb. 3.2.1. Struiken in achtertuin van Dovenetel 114 en 116 die huismussen gebruiken als beschutting om te foerageren.

4. Conclusies en advies

In de omgeving van de te slopen woningen leven ca. 10-15 paartjes huismussen. Deze nestelen in huizen die behouden blijven. De te slopen woningen bevatten geen nestlocaties van huismussen. De voorgenomen werkzaamheden leiden niet tot een verlies van nestlocaties. De waargenomen nestlocaties bevinden zich buiten de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden.

De tuinen van de te kappen woningen maken onderdeel uit van een groter foerageergebied dat de gehele Dovenetel en aangrenzende straten omvat. Gezien de ruime aanwezigheid van tuinen en groenstroken die behouden blijven, is er bij de voorgenomen werkzaamheden geen sprake van significant verlies van essentieel foerageergebied.

Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is voor uitvoering van de werkzaamheden niet nodig.

Geadviseerd wordt de huismussen nestkast aan de gevel van Dovenetel 24 tijdig en voor aanvang van de winter te verwijderen.

De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar zorgplicht: "De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, als mede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a. voorkomen, b. beperken en c. ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur."

5. Bronnen

Literatuur

- Van Proosdij, A.S.J., Rapportage quickscan flora & fauna Wet natuurbescherming Dovenetel, Apeldoorn, 25 april 2018.
- Kennisdocument Huismus, BIJ12, 2017
- Soortenstandaard Huismus, RVO, 2014
- Aanwezigheidsprotocol van het Netwerk Groene Bureaus, 2017

Internet

- **Alterra**

Onderzoeksinstituut

Alterra draagt door deskundig en onafhankelijk onderzoek bij aan het realiseren van een kwalitatief hoogwaardige en duurzame groene leefomgeving.

Geraadpleegd op 17 augustus 2018

<http://www.synbiosys.alterra.nl>

- **Kadviewer**

Kadviewer is een online kaartendienst waarmee geografische locaties opgezocht kunnen worden.

Geraadpleegd op 17 augustus 2018

<http://kadviewer.map5.nl>

- **Provincie Gelderland**

Digitale online atlas van de Provincie Gelderland m.b.t. beschermde natuurgebieden.

Geraadpleegd op 17 augustus 2018

<http://kaarten.gelderland.nl/viewer/app/AtlasGelderland>

- **Overheid**

Provinciale verordening provincie Gelderland m.b.t. de Wet natuurbescherming en vrijgestelde soorten.

Geraadpleegd op 17 augustus 2018

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>

- **Regelink**

Regelink is een kenniscentrum met betrekking tot de beschermde soorten in de Wet natuurbescherming.

Geraadpleegd op 17 augustus 2018

<http://www.regelink.net>

- **Telmee**

Database van voorkomen van flora- en fauna in Nederland.

Geraadpleegd op 17 augustus 2018

<https://www.telmee.nl>

- **Sovon.nl**

Sovon.nl is een kenniswebsite met informatie over vogels.

Geraadpleegd op 17 augustus 2018

<https://www.sovon.nl>

- **Vogelbescherming.nl**

De Vogelbescherming is een kenniscentrum met informatie over vogels.

Geraadpleegd op 17 augustus 2018

<https://www.vogelbescherming.nl>

6. Woordenlijst

Geldigheid

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegd gezag provincie Gelderland hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten: *“Onderzoeksgegevens hebben een beperkte geldigheidstermijn. Voor vogels en soorten genoemd op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn hanteren we daarom een geldigheidstermijn van maximaal 3 jaar. Voor soorten genoemd op de bijlage bij de wet natuurbescherming is deze periode 5 jaar.”*

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in de aanleiding van het onderzoek. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Zorgplicht

“De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, als mede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd”.

In de praktijk betekend dit:

1. *Voorkomen* dat er schade wordt toegebracht aan flora en fauna
2. *Beperken* dat er schade wordt toegebracht aan flora en fauna
3. *Ongedaan maken* van toegebrachte schade

Een voorbeeld van invulling geven aan de zorgplicht:

- Bij het kappen van bomen controleren op mogelijke broedgevallen buiten het broedseizoen om.

Passende gedragscode

Een gedragscode is een ontheffing voor de beschreven maatregelen in bepaalde werken. De gedragscode geeft invulling aan de zorgplicht en het zorgvuldig handelen. Er zijn diverse gedragscodes, afhankelijk van het type werk: besteding beheer en onderhoud of ruimtelijke ingrepen.

Gedragscode worden goedgekeurd door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, en hebben een geldigheidsduur van 5 jaar. Vervolgens dienen deze opnieuw goedgekeurd te worden.

***De Gedragscode dient nog te worden herschreven / aangepast t.o.v. de Wet natuurbescherming 2017*

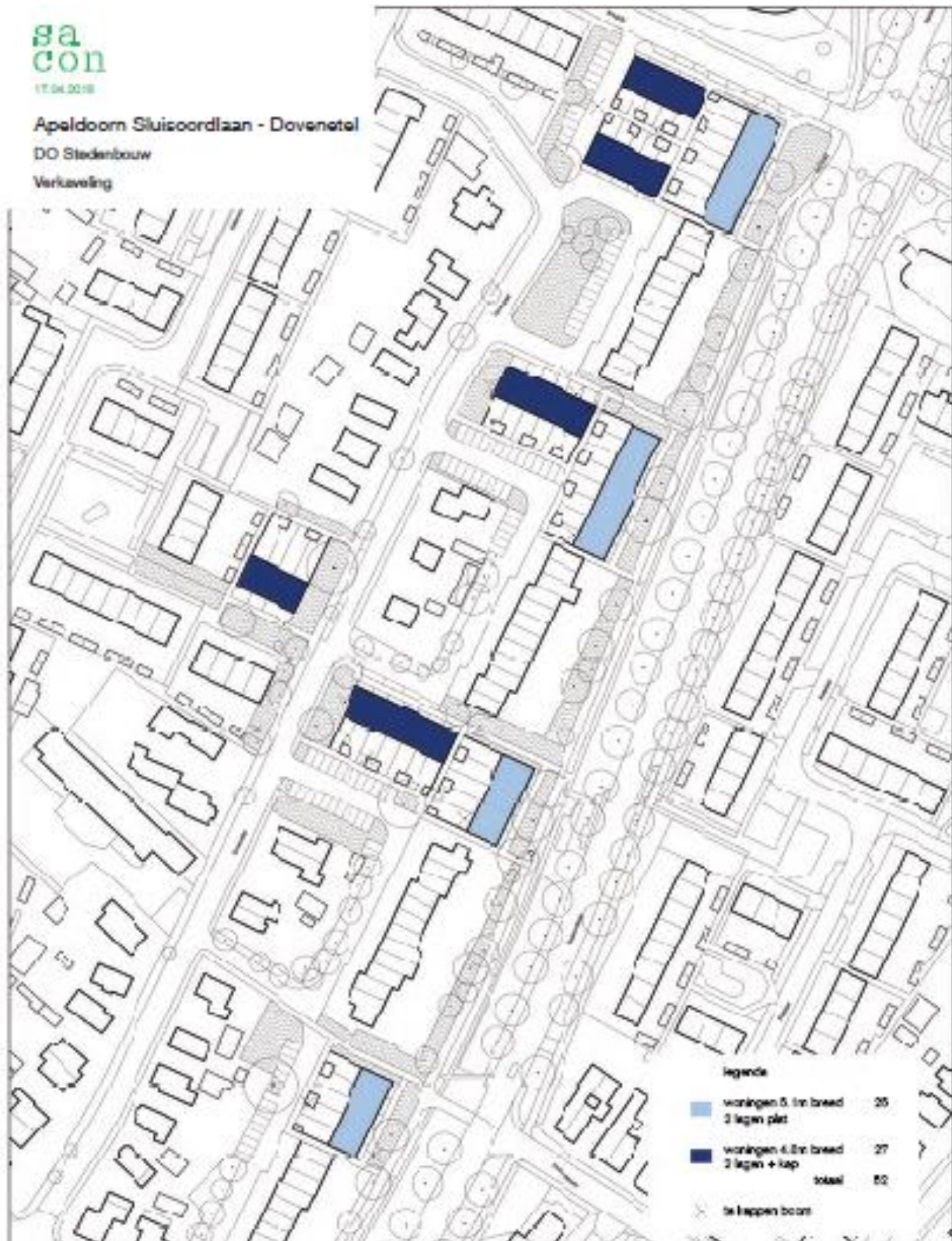

Bijlage 1 Luchtfoto inclusief projectgrenzen

Projectgebied met grenzen (rode lijnen).

Bijlage 2 Plattegrond nieuwe situatie

Bijlage 3 Wet natuurbescherming

De oude natuurwetgeving met 'de Natuurbeschermingswet 1998' en 'de Flora- en Faunawet' is per januari 2017 veranderd in de Wet natuurbescherming. Hieronder wordt de inhoud van de Wet natuurbescherming toegelicht.

Natura 2000

De bescherming van de ca. 164 Natura 2000-gebieden in Nederland blijft behouden in de Wet natuurbescherming. In Natura 2000-gebieden zijn de Europese richtlijnen van kracht. De Europese Unie (EU) heeft een zeer gevarieerde en rijke natuur, die van grote waarde is. Om deze natuur te behouden, heeft de Europese Unie het initiatief genomen voor Natura 2000. Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Nederland telt ruim 160 Natura 2000-gebieden, welke onderdeel uitmaken van een samenhangend netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie.

Aanwijzingsprocedure

Natura 2000-gebieden worden formeel aangewezen. Per gebied is er een aanwijzingsdocument gemaakt door het ministerie met daarin:

- Instandhoudingsdoelen; welke doelsoorten en habitats gaat het, en wat is de doelstelling ten aanzien van die soorten en/of habitats;
- Begrenzing; welk areaal is beschermd.

Beheerplannen

Voor ieder gebied moet binnen drie jaar een beheerplan worden vastgesteld. In het beheerplan staat welke natuurwaarden er zijn of deze moeten worden beschermd en/of ontwikkeld. Er staat ook in hoe het gerealiseerd moet worden. Verder wordt er in aangegeven welke externe factoren de instandhoudingsdoelen mogelijk negatief kunnen beïnvloeden. Deze beheerplannen worden vastgesteld door het Rijk of door de Provincie.

Vergunning

Voor de uitvoering van werkzaamheden welke mogelijk schade toebrengen aan een door Natuurbeschermingswet beschermd gebied, geldt dat deze acties in principe verboden zijn. Indien een groter maatschappelijk belang aanwezig is, dient er een vergunningsprocedure te worden doorlopen. Hierbij geldt de volgende regel: '*activiteiten mogen in principe alleen worden uitgevoerd wanneer er geen significante schade aan beschermde natuurwaarde ontstaat*'.

Beschermde Natuurmonumenten

Voorheen waren naast Natura 2000-gebieden ook Beschermde Natuurmonumenten beschermd conform de gebiedsbescherming. De bescherming van Beschermde Natuurmonumenten is vervallen. Provincies kunnen wel besluiten om deze gebieden alsnog te beschermen via het provinciale beleid. De provincie voegt de gebieden toe aan het Natuurnetwerk Nederland of wijst ze aan als bijzonder provinciaal natuurgebied of -landschap.

Natuurnetwerk Nederland

Aanvullend op de natuurwetgeving is er natuurbeleid. Natuurbeleid is een zachter kader dan de natuurwetgeving, maar is eveneens van belang voor ruimtelijke plannen. Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden (voorheen Ecologische Hoofdstructuur). Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Via de Nota Ruimte is het toetsingskader voor het Natuurnetwerk Nederland geregeld.

In Natuurnetwerk Nederland liggen de volgende natuurgebieden:

- Bestaande natuurgebieden (waaronder de 20 Nationale Parken)
- Gebieden waar nieuwe natuur wordt aangelegd
- Landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer
- Ca. 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, het Nederlandse deel van de Noordzee en de Waddenzee
- Alle Natura 2000-gebieden

Houtopstanden

De Wet natuurbescherming spreekt over een houtopstand indien sprake is van een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die:

- a. een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of
- b. bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen

De Wet natuurbescherming heeft geen betrekking op:

- a. houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- b. houtopstanden op erven of in tuinen;
- c. fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- d. naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- e. kweekgoed;

f. uit populieren of wilgen bestaande:

- 1°. wegbepantingen;
- 2°. beplantingen langs waterwegen, en
- 3°. eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;

g. het dunnen van een houtopstand;

h. uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:

- 1°. ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
- 2°. bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
- 3°. zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten (Artikel 4.2).

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming benoemt niet welke concrete activiteiten wel of niet zijn toegestaan. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Er is een stappenplan opgesteld door Ministerie van Economische Zaken (Bijlage 4). Met dit stappenplan kan worden bepaald of een ontheffing nodig is of dat er gebruik kan worden gemaakt van een vrijstelling.

Bevoegdheid

De bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen ligt bij de provincies. Enkel bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, blijft het Rijk het bevoegd gezag.

Beschermingsregime

De Wet Natuurbescherming kent de onderstaande beschermingsregimes. Elk van deze beschermingsregime kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor een vrijstelling of ontheffing van de verboden.

- Soorten van de Vogelrichtlijn
- Soorten van de Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn
- Andere soorten (bescherming vanuit nationaal oogpunt)

Om te mogen afwijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan de volgende criteria zijn voldaan.

- Er mag worden afgeweken als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is
- Tegenover de afwijking van het verbod moet een in de wet genoemd belang staan (bijv. volksgezondheid of openbare veiligheid)
- De ingreep mag geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van een soort

De verbodsbepalingen voor Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten zijn gericht op bescherming van de individuen van de soorten. De verbodsbepalingen mogen enkel overtreden worden met een ontheffing (het 'nee, tenzij-principe'). Bij het besluit of een afwijking van het verbod kan worden toegestaan, wordt niet gekeken naar de gevolgen van deze afwijking voor het individuele plant of dier, maar naar de gevolgen voor de instandhouding van de betrokken soort.

Zorgplicht

Iedereen dient voldoende rekening te houden met in het wild levende dieren en planten en de directe leefomgeving. "De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd".

Vrijstelling regelgeving

In veel gevallen is er geen ontheffing nodig, maar kan er gebruik worden gemaakt van een vrijstelling. Een vrijstelling is een uitzondering op een wettelijk verbod. Er zijn diverse vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk. Bekende voorbeelden van vrijstellingen zijn onder meer het toepassen van de gedragscode of wanneer de werkzaamheden plaatsvinden in het kader van een Programmatische Aanpak of een Provinciale verordening.

Verbodsbepalingen

De verbodsbepalingen betreffende **beschermde soorten Vogelrichtlijn, artikel 3.1**

- lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
- lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
- lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

De verbodsbepalingen betreffende **beschermde soorten Habitatrichtlijn, artikel 3.2**

- Lid 1) Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- lid 2) Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- lid 3) Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- lid 4) Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
- lid 5) Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

De verbodsbepalingen **betreffende andere soorten, artikel 3.3**

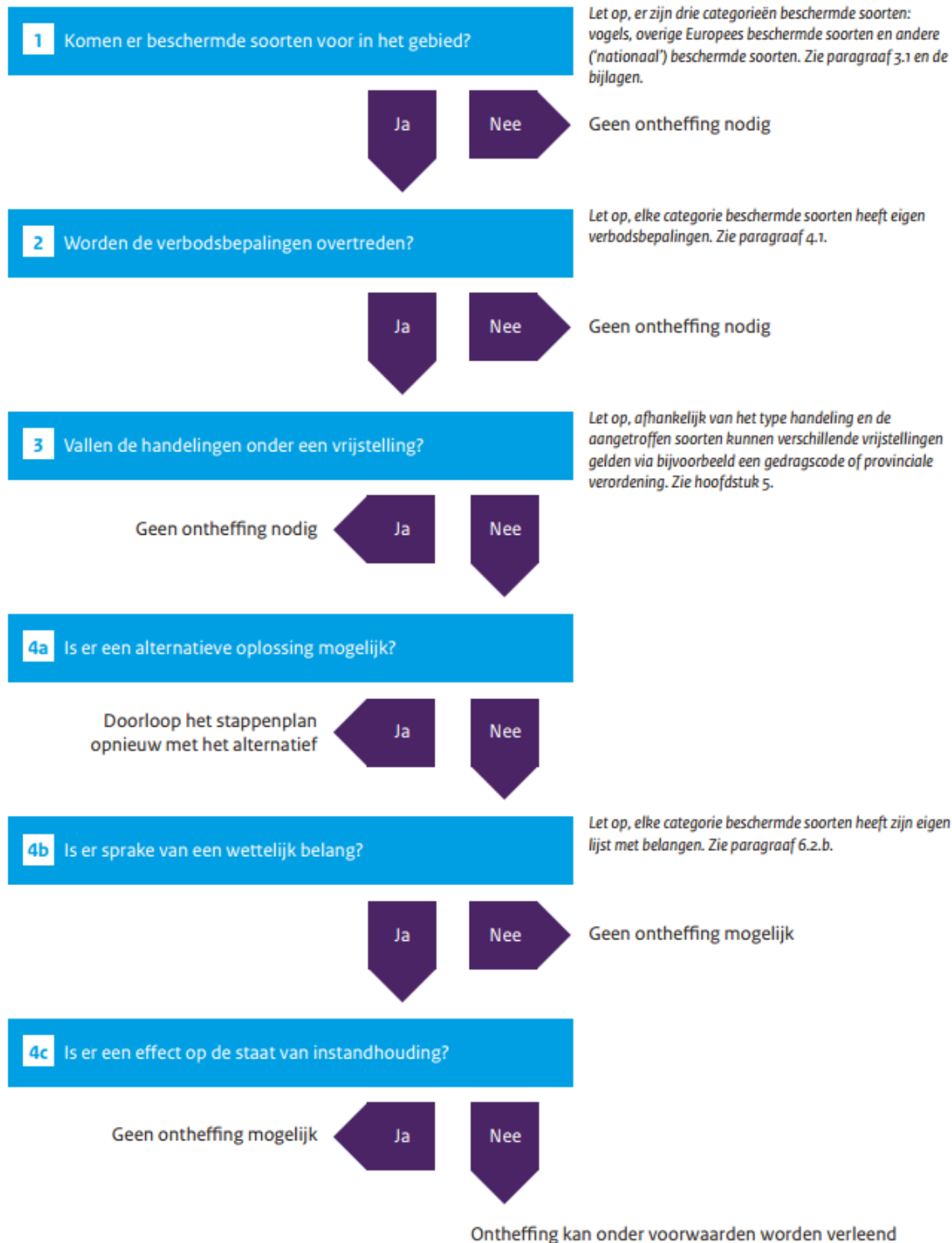
- lid 1) Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - onderdeel a. In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - onderdeel c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Gedragscodes

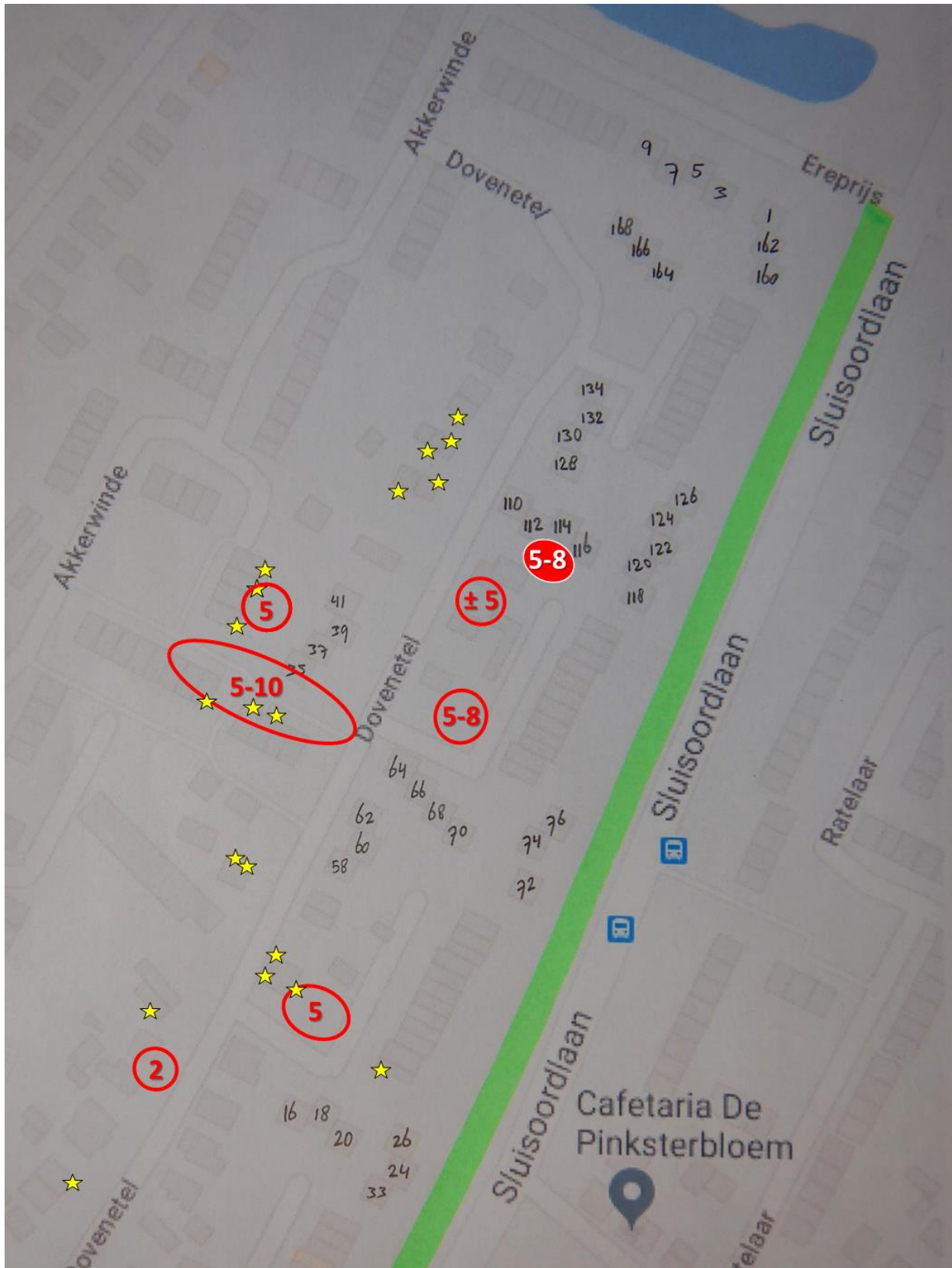
In de Wet natuurbescherming is de mogelijkheid opgenomen om een vrijstelling te verkrijgen indien wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode (art 3.31). In de mogelijkheid die de wet biedt, wordt ook aangegeven dat er met betrekking tot de Europees beschermde soorten een gedragscode kan worden goedgekeurd voor ruimtelijke ontwikkelingen (naast beheer en onderhoud, waarvoor in de Flora- en Faunawet reeds een vrijstelling gold als werd gewerkt conform een goedgekeurde gedragscode). Hoewel de mogelijkheid wel wordt geboden, zijn er bij het opstellen van het stappenplan nog géén gedragscodes goedgekeurd voor de nieuwe beschermde soorten of voor de Europees beschermde soorten voor ruimtelijke ontwikkelingen. Hier dient rekening mee te worden gehouden bij de bepaling of een gedragscode van toepassing is voor de type ingreep en de voorkomende beschermde soorten.

Bijlage 4 Stappenplan Ministerie van Economische Zaken

Bijlage 5 Plattegrond met waarnemingen

Projectgebied met nest-indicatieve waarnemingen (gele ster), tuinen met struiken (rode kaders) die als schuilplaats tijdens het foerageren gebruikt worden en aantallen waargenomen huismussen (rode en witte cijfers). De tuin bij Dovenetel 114 en 116 verdwijnt (rood kader met witte rand).

